

Research Article

Dor: 20.1001.1.25385968.1401.17.4.16.2

Analysis of Economic Barriers to Entrepreneurship Development in Rural Areas with structural and institutional Approach (Case Study: Zoeram Rural District, Shirvan County)

Seyedeh Parvin Hosseini¹ & Hoseyen Farahani^{2*}

1. M.A in Geography & Rural planning, University of Zanjan, Zanjan, Iran

2. Associate Professor, Department of Geography & Rural Planning, University of Zanjan, Zanjan, Iran

* Corresponding author: Email: hfarahani@znu.ac.ir

Receive Date: 17 May 2019

Accept Date: 30 August 2021

ABSTRACT

Introduction: Today, the economic world has turned from a management-oriented economy with a large scale to an entrepreneur-oriented economy with a small scale, and entrepreneurship - especially in small and medium-sized businesses - is known as a solution to adapt to the changing environment and the driving force of the economy.

Research aim: The purpose of this research is to analyze the economic obstacles to the development of tourism entrepreneurship in rural areas.

Methodology: The present research was done with descriptive-analytical method. The research approach is a structural and institutional approach. Necessary data were obtained with the tool of researcher-made questionnaire and observation. The statistical population of the research, including people living in the villages of Zoeram district, had 2095 households, and they were questioned as a whole. Data analysis was done using Pearson correlation and path analysis.

Studied Areas: The geographical territory of this research is Zavarem county one of the functions of the central part of Shirvan County.

Results: The results show that there is a direct relationship between economic barriers with structural institutional change with 0.235%, it is significant up to the 95% level, and economic barriers are considered influential, while economic barriers (failure of economic facilities, failure of support systems, The supply and demand gap, lack of coordination and economic participation, policymaking and laws) are considered important and influential, so that the index of lack of coordination and economic participation (0.388), failure of support systems (0.281), policymaking and laws (132) 0.0) are the three indicators that have assigned the first to third priorities in terms of influence.

Conclusion: Economic obstacles are known to be effective and unfavorable, and in order to develop entrepreneurship in rural areas, major changes should be made in the structure and institution of various economic fields.

KEYWORDS: Economic Barriers, Rural Business, Zoeram County, Shirvan County

فصلنامه علمی مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی
دوره ۱۷، شماره ۴ (پیاپی ۶۱)، زمستان ۱۴۰۱
شاپای چاپی ۰۹۶۸-۲۵۳۵ شاپای الکترونیکی X۰۹۵-۲۵۳۸
<http://jshsp.iaurasht.ac.ir>
ص. ۱۰۴۸-۱۰۳۷

Dor: 20.1001.1.25385968.1401.17.4.16.2

مقاله پژوهشی

تحلیل موانع اقتصادی توسعه کار آفرینی گردشگری در مناطق روستایی با رویکرد ساختاری و نهادی (مطالعه موردی: دهستان زوارم، شهرستان شیروان)

سیده پروین حسینی^۱ و حسین فراهانی^{۲*}

۱. دانش آموخته کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران

۲. دانشیار گروه جغرافیا، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران

* نویسنده مسئول: Email: hfarahani@znu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۲۷ اردیبهشت ۱۳۹۸

تاریخ پذیرش: ۰۸ شهریور ۱۴۰۰

چکیده

مقدمه: امروزه دنیای اقتصاد، از اقتصاد مدیریت محور با مقیاس بزرگ به اقتصاد کارآفرین محور با مقیاس کوچک روی آورده است و کارآفرینی - به خصوص در کسب و کارهای کوچک و متوسط - به عنوان راهکاری برای سازگاری با محیط متغیر پیرامون و نیروی محرکه اقتصاد شناخته شده است.

هدف: هدف این پژوهش، تحلیل موانع اقتصادی توسعه کارآفرینی گردشگری نواحی روستایی است.

روش‌شناسی تحقیق: پژوهش حاضر با روش توصیفی - تحلیلی انجام شده است. رویکرد پژوهش، رویکرد ساختاری و نهادی است. داده‌های لازم با ابزار پرسشنامه محقق ساخته، مشاهده بدست آمد. جامعه آماری پژوهش، شامل افراد ساکن در روستاهای دهستان زوارم ۲۰۹۵ خانوار داشتند و به صورت تمام‌شماری مورد پرسشگری قرار گرفتند. تحلیل داده‌ها با بهره‌گیری از همبستگی پیرسون و تحلیل مسیر صورت گرفت.

قلمرو جغرافیایی پژوهش: قلمرو جغرافیایی این پژوهش، دهستان زوارم از توابع بخش مرکزی شهرستان شیروان می‌باشد.

یافته‌ها: نتایج نشان می‌دهد بین موانع اقتصادی با تغییر نهادی ساختاری با ۰/۳۳۵ درصد رابطه مستقیم وجود دارد، تا سطح ۹۵ درصد معنادار می‌باشد، و موانع اقتصادی تأثیرگذار به حساب می‌آیند، این در حالی است که موانع اقتصادی (نارسایی تسهیلات اقتصادی، نارسایی نظام‌های حمایتی، شکاف عرضه و تقاضا، نارسایی هماهنگی و مشارکت اقتصادی، سیاست‌گذاری و قوانین) مهم و تأثیرگذار به حساب می‌آیند، به گونه‌ای که شاخص نارسایی هماهنگی و مشارکت اقتصادی (۰/۳۸۸)، نارسایی نظام‌های حمایتی (۰/۲۸۱)، سیاست‌گذاری و قوانین (۰/۱۳۲) سه شاخصی هستند که از لحاظ تأثیرگذاری الویت‌های اول تا سوم را به خود اختصاص داده‌اند.

نتایج: موانع اقتصادی به لحاظ اثرگذاری، تأثیرگذار و نامطلوب شناخته شده‌اند و باید در راستای توسعه کارآفرینی در نواحی روستایی تغییرات عمده‌ای در ساختار و نهاد حوزه‌های مختلف اقتصادی، صورت گیرد.

کلیدواژه‌ها: موانع اقتصادی، کسب‌وکار روستایی، تحلیل مسیر، دهستان زوارم، شهرستان شیروان

مقدمه

امروزه دنیای اقتصاد، از اقتصاد مدیریت محور با مقیاس بزرگ به اقتصاد کارآفرین محور با مقیاس کوچک روی آورده است و کارآفرینی - به خصوص در کسب و کارهای کوچک و متوسط - به‌عنوان راهکاری برای سازگاری با محیط متغیر پیرامون و نیروی محرکه اقتصاد شناخته شده است (ضیایی و گرجی، ۱۳۹۱: ۲) از این‌رو شواهد محکمی مبنی بر وجود رابطه علی بین کارآفرینی، رشد اقتصادی و کاهش فقر وجود دارد (Chowdhury, 2010: 240). در این راستا کشورهای پیشرفته از دهه‌های قبل و برخی از کشورهای در حال توسعه در دهه‌های اخیر با توجه به نقش مؤثر و مثبت کارآفرینان اقتصادی در توسعه جامعه، بهره‌برداری از این پتانسیل را برای مواجهه با معضلاتی نظیر رکود، تورم و عدم اشتغال مورد توجه قرار داده‌اند (Gnyawali, 2006: 104). براساس بیانیه جهانی کارآفرینی، همبستگی زیادی میان رشد اقتصاد ملی و سطح فعالیت کارآفرینی ملی و سازمانی وجود دارد. مهم‌تر از همه این‌که ساختارهای موجود باید اجازه دهند که کارآفرینان ابزار وجود کنند (حسام و همکاران، ۱۳۹۵: ۶۰۴). در شرایطی کارآفرینی نیروی اصلی توسعه اقتصادی به‌حساب می‌آید که با استفاده از تغییر و نوآوری، رشد تولیدات و خدمات را به‌وجود می‌آورد. گردشگری نیز یکی از بخش‌های اقتصادی است که به درجه بالایی از مشارکت فعالیت‌های کارآفرینانه نیاز دارد (فیروزی و همکاران، ۱۳۹۲: ۶۶). به‌طوری که درحال حاضر، صنعت گردشگری جایگاه خاصی در اقتصاد کشورها یافته است و نقش فعال و مؤثری در ارتقای ساختار اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به‌ویژه در کشورهای درحال توسعه ایفا می‌کند (حسام و همکاران، ۱۳۹۵: ۶۰۴). بنابراین می‌توان گفت که کارآفرینی در گردشگری، به معنای به کارگیری خلاقیت و نوآوری در فعالیت‌های مربوط به گردشگری می‌باشد (نجفی تو خشکه و آزادی، ۱۳۹۱: ۱۲). در این میان با توجه به اهمیت فرصت در کارآفرینی، می‌توان به نقش مهم گردشگری روستایی در تغییر و تحول محیط اقتصادی روستا و ایجاد تقاضاهای جدید و شکل‌گیری فرصت‌های کسب و کارهای مختلف در روستاها برای توسعه کارآفرینی روستایی پی برد (دادورخانی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۸۳). شایان ذکر است که موانع زیادی در راه فعالیت کارآفرینانه وجود دارد؛ اصولاً موانع و محدودیت‌های کارآفرینی در مناطق روستایی را می‌توان شامل موانع فردی، خانوادگی، فرهنگی - اجتماعی، اقتصادی و مدیریتی و ساختاری و محیطی دانست (رکن‌الدین افتخاری و سجاسی قیداری، ۱۳۹۲: ۵۱).

از آن‌جایی که شهرستان شیروان و نیز دهستان زوارم از توانمندی‌ها و پتانسیل‌های بالایی در زمینه طبیعی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی به‌ویژه توان‌های بالقوه طبیعی و مناظر بکر و دست‌نخورده برخوردار می‌باشد، می‌تواند به‌عنوان یک هسته خاص گردشگری در منطقه مطرح شود و ظرفیت تبدیل شدن به مناطق گردشگری طبیعی و تاریخی یا توریستی را دارند. در همین راستا دهستان زوارم با وجود داشتن پتانسیل‌های بالای گردشگری نیاز به تامین زیر ساخت‌های مناسب در راستای افزایش جذب گردشگر را دارد. اما وجود موانعی هم‌چون: نبود زیر ساخت‌های اقتصادی کافی در منطقه جهت حمایت از کارآفرینی در راستای گردشگری، عدم نیروی کارآفرین و آموزش دیده در منطقه به‌منظور کارآفرینی گردشگری، موانع اقتصادی هم‌چون فراهم نبودن شرایط به‌منظور سرمایه‌گذاری بخش خصوصی موجب شده است که با برخورداری از ظرفیت بالایی که نسبت به کارآفرینی در زمینه گردشگری دارد نتواند در امر توسعه گردشگری و اشتغال‌زایی موثر باشد. در این ارتباط می‌توان این پرسش را مطرح کرد که بین موانع اقتصادی کارآفرینی گردشگری و تغییر ساختاری و نهادی مرتبط با کارآفرینی چه رابطه‌ای وجود دارد؟

برنامه‌ریزی به‌منظور تحلیل موانع اقتصادی توسعه کارآفرینی گردشگری در مناطق روستایی دید همه‌جانبه نسبت به موضوعات و مسائل مختلف را می‌طلبد و این امر زمانی میسر می‌شود که پیشینه کارهای تحقیقی که در گذشته انجام شده است را بررسی کنیم. کردنایئج و همکاران (۱۳۹۲) در مقاله خود با عنوان راهکارهای ساختاری توسعه کارآفرینی در ایران به این نتایج دست یافتند که؛ تدوین سند ملی توسعه کارآفرینی مهم‌ترین عامل در توسعه کارآفرینی و ایجاد مراکز کارآفرینی و خدمات مشاوره‌ای، اصلاح قوانین و مقررات اداری - بانک، ایجاد دانشکده‌ها و آموزشگاه‌های کارآفرینی، حمایت‌های مالی و مالیاتی سازمان یافته، ایجاد و تقویت پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد، کاهش الزامات و مراحل اداری - بانکی و ثبت شرکت‌ها و ایجاد شبکه‌های حامی کارآفرینی به ترتیب در الویت‌های دوم تا هشتم قرار دارند. هاشمی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان توسعه کارآفرینی روستایی با تأکید بر نهادهای محلی مطالعه موردی بهاباد، استان یزد نتایج حاصل شده بیانگر این موضوع می‌باشد که منطقه بهاباد از نظر توسعه کارآفرینی روستایی، نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای مختلفی دارد. حال با بهره‌گیری از ظرفیت نهادهای محلی می‌توان از نقاط قوت و فرصت‌های موجود، در راستای توسعه کارآفرینی استفاده کرد. حیدری ساربان

(۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان تحلیل موانع مؤثر بر توسعه گردشگری روستای سردابه، شهرستان اردبیل نتایج نشان می‌دهد که از بین موانع مؤثر در توسعه گردشگری روستایی مانع ساختاری در شهرستان اردبیل، مؤثرترین مانع فرآوری توسعه گردشگری روستایی بوده و موانع اجتماعی - فرهنگی، زیر بنایی و آموزشی در رده بعدی قرار گرفتند. لطیفی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی تحت عنوان موانع مؤثر بر توسعه فعالیت‌های گردشگری و نواحی روستایی همدان با تأکید بر روستاهای هدف گردشگری، نتایج تحلیل عاملی موانع توسعه گردشگری در روستاهای مورد مطالعه این پژوهش نشان می‌دهد که ۴ عامل زیرساختی، فرهنگی، برنامه‌ریزی و مدیریتی و همچنین اطلاع‌رسانی و تبلیغات در مجموع ۶۳/۱۷ درصد واریانس را تبیین می‌کنند

نتایج این پژوهش‌ها نشان می‌دهد که موانع در حوزه کارآفرینی گردشگری به صورت کلی بررسی گردیده است و تأثیرات عوامل مختلف را بر کارآفرینی را با توجه به منطقه مورد مطالعه خود بررسی کرده‌اند. با توجه به این‌که تا به حال مسئله مربوط به موانع اقتصادی کارآفرینی گردشگری با رویکرد ساختاری، نهادی در شهرستان شیروان استان خراسان شمالی مورد مطالعه قرار نگرفته است، هدف اصلی این پژوهش تحلیل موانع اقتصادی کارآفرینی گردشگری با رویکرد تغییرات ساختاری و نهادی مرتبط با کارآفرینی در منطقه مورد مطالعه می‌باشد.

کارآفرینی فرآیندی است که فرصت‌ها، منابع و کارآفرینان را به هم مرتبط کرد (Millington Kent, Wang, : 2011: 37). Lu و طی آن، تغییرات در نظام اقتصادی رخ می‌دهد (Hurley, 2011: 2). هم‌چنین در تعریفی دیگر کارآفرینی عبارت است از فرآیند ایجاد ارزش از راه تشکیل مجموعه منحصر به فردی از منابع به منظور بهره‌گیری از فرصت‌ها (هزارجریبی، ۱۳۸۴: ۲۶).

کارآفرینی روستایی مناسب‌ترین راهبرد پاسخ‌گویی به چالش‌ها، به‌ویژه اقتصادی، در مناطق روستایی تشویق روستاییان برای گرایش به "تجارت خانگی" به شیوه کارآفرینی است (Heriot, 2002: 62). از طرفی دیگر، کارآفرینی روستایی در اصل هیچ تفاوتی با مفهوم عام کارآفرینی ندارد. فقط شرایط خاص مناطق روستایی، از جمله بالاتر بودن ریسک، کمبود امکانات و ضعف مدیریت، در این نواحی باعث می‌شود که زمینه‌های کارآفرینی در این نواحی متفاوت با سایر نواحی و فعالیت‌ها باشد (زارع احمدآبادی و عرشاهی، ۱۳۹۰: ۵۶).

تغییرات ساختاری اشاره به یک تغییر طولانی مدت در ساختار بنیادین از اقتصاد است، که اغلب به رشد و توسعه اقتصادی مرتبط است (Etchemendy, 2009). تغییرات در ترکیب اشتغال و تولید که بخش مهمی از فرآیند توسعه می‌باشد (Daron, 2007). تغییرات نهادی اصطلاح "نهاد" که معمولاً به آداب و رسوم و الگوهای رفتاری مهم در جامعه و همچنین به سازمان‌های رسمی خاص که از خدمات دولتی و عمومی استفاده می‌کنند و به‌عنوان سازه و مکانیزم نظم اجتماعی، نهادها یکی از اشیاء اصلی مطالعه در علوم اجتماعی، مانند علوم سیاسی، انسان‌شناسی، اقتصاد و جامعه‌شناسی می‌باشد (dictionary reference). تغییرات نهادی به تغییرات در آداب و رسوم، مکانیزم نظم اجتماعی و الگوهای رفتاری مهم در جامعه اطلاق می‌گردد (Websters New Collegiate Dictionary).

kent (۱۹۹۲) موانع اقتصادی محیط رشد و پیشرفت کارآفرینی را به این شرح معرفی می‌کند (صمدآقایی، ۱۳۸۲: ۵۰):

کمبود تقاضا؛ می‌تواند با تشویق و حمایت از ایده‌های نو و ابتکاری یک جامعه روستایی پویا و متحرک خلق کنند. بنابراین چالش‌های پیش‌روی کارآفرینان روستایی عبارتند از: الف) دورافتاده بودن و کوچکی روستاها. نبود زیرساخت‌های ارتباطی مشکل اساسی کارآفرینان روستایی و فعالان اقتصادی در دسترسی به بازار و دانش فنی است.

ب) دسترسی به سرمایه. در بیشتر مناطق روستایی سرمایه‌ها سازمان یافته‌اند، بازارها به‌خوبی فعال نیستند و نبود اطلاعات درباره و هزینه‌های بالا محدودیت‌هایی را برای کارآفرینان روستایی ایجاد می‌کند.

ج) دسترسی به دانش فنی. یکی از مهم‌ترین چالش‌های پیش‌روی کارآفرینان روستایی، با وجود پیشرفت‌های بالا و سریع دانش فنی، دسترسی به دانش فنی، مانند اینترنت و... است. چون امروزه اینترنت می‌تواند بخش کلیدی برای حمایت از توسعه اقتصادی جامعه روستایی قلمداد شود.

د) مهارت‌های پایین. کارآفرینان روستایی در بسیاری از زمینه‌ها، به‌ویژه شیوه‌های جدید تولید و خدمات مانند گردشگری و توزیع، دارای محدودیت‌هایی هستند. آنان برای پیشرفت به دانش و آگاهی‌های لازم برای نوآوری نیاز دارند. معمولاً کارآفرینان موفق روستایی دارای دانش بالایی هستند.

- آیا اصولاً تقاضا در اقتصاد به اندازه کافی وجود دارد؟

- دسترسی نداشتن به منابع: آیا منابع به اندازه کافی در دسترس هست؟

- تورم: آیا نرخ تورم بالاست؟
- مالیات بالا: آیا مقدار مالیات برای سرمایه‌گذاران مصمم بالاست؟
- مقررات: آیا قوانین دست‌وپاگیر زیادی برای شروع فعالیت‌های جدید وجود دارد؟
- ثبات سیاسی: آیا ثبات سیاسی در حدی است که سرمایه‌گذاری بلندمدت به آن احتیاج دارد؟
- تغییرات مدیریتی، ساختاری و نهادی.
- یکی از وظایف مدیران این است که با استفاده از نیروی ابتکار، خلاقیت و نوآوری روستاییان - که براساس دانش بومی و تجربه به‌دست آمده و به یک نوع بازساخت اقتصادی، اجتماعی، محیطی و نهادی در کل بازساخت جغرافیایی، فضایی - مکانی در مناطق روستایی منجر شده است - موجبات سرعت توسعه ملی را فراهم کنند و از شکاف‌های توسعه‌ای در سطح فضایی - مکانی بکاهند. مدیران می‌توانند با تشویق و حمایت از ایده‌های نو و ابتکاری یک جامعه روستایی پویا و متحرک خلق کنند. بنابراین چالش‌های پیش‌روی کارآفرینان روستایی عبارتند از: (الف) دورافتاده بودن و کوچکی روستاها. نبود زیرساخت‌های ارتباطی مشکل اساسی کارآفرینان روستایی و فعالان اقتصادی در دسترسی به بازار و دانش فنی است.
- (ب) دسترسی به سرمایه. در بیشتر مناطق روستایی سرمایه‌ها سازمان یافته‌اند، بازارها به‌خوبی فعال نیستند و نبود اطلاعات درباره و هزینه‌های بالا محدودیت‌هایی را برای کارآفرینان روستایی ایجاد می‌کند.
- (ج) دسترسی به دانش فنی. یکی از مهم‌ترین چالش‌های پیش‌روی کارآفرینان روستایی، با وجود پیشرفت‌های بالا و سریع دانش فنی، دسترسی به دانش فنی، مانند اینترنت و... است. چون امروزه اینترنت می‌تواند بخش کلیدی برای حمایت از توسعه اقتصادی جامعه روستایی قلمداد شود.
- (د) مهارت‌های پایین. کارآفرینان روستایی در بسیاری از زمینه‌ها، به‌ویژه شیوه‌های جدید تولید و خدمات مانند گردشگری و توزیع، دارای محدودیت‌هایی هستند. آنان برای پیشرفت به دانش و آگاهی‌های لازم برای نوآوری نیاز دارند. معمولاً کارآفرینان موفق روستایی دارای دانش بالایی هستند (رکن‌الدین افتخاری و سجاسی قیداری، ۱۳۹۲: ۵۴).

روش پژوهش

پایه‌های علمی این پژوهش مبتنی بر مفاهیم تحلیل موانع اقتصادی توسعه کارآفرینی گردشگری با رویکرد ساختاری و نهادی است. از این‌رو نوع پژوهش کاربردی و روش‌شناسی مورد استفاده توصیفی-تحلیلی می‌باشد. در همین راستا در سال ۱۳۹۷ برای گردآوری داده‌های موردنیاز از مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی (مشاهده و تکمیل پرسشنامه) استفاده شده است. در ادامه برای عملیاتی ساختن مطالعه تحلیل موانع اقتصادی کارآفرینی گردشگری از دیدگاه ساکنین در روستاهای نمونه، ابتدا شاخص‌ها و متغیرهایی در دو بعد موانع اقتصادی، و تغییرات ساختاری و نهادی به شرح جدول (یک) تهیه، و سپس بر اساس آن به تدوین پرسشنامه‌ای به‌منظور شناسایی و جمع‌آوری اطلاعات کارآفرینی در بخش گردشگری دهستان با توجه به اهداف و سؤال تحقیق تدوین شد. که بر اساس طیف لیکرت (خیلی زیاد (پنج) تا خیلی کم (یک)) دسته‌بندی شد. روایی پرسشنامه توسط گروهی از متخصصین مورد تأیید قرار گرفته و اعتبار پرسشنامه توسط آزمون راهنما توسط ۳۰ نفر از سرپرستان خانوار انجام و سپس با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۳ محاسبه شد. که برای پژوهش حاضر قابل قبول می‌باشد.

جدول ۱. ابعاد، مؤلفه‌ها و نماگرهای موانع اقتصادی توسعه کارآفرینی گردشگری در مناطق روستایی

نماد	معیار	تعداد
۱. موانع موجود در زمینه دریافت تسهیلات بانکی (ضمانت، ضامن حقیقی و حقوقی)	اعتبارات	
۱. نبود سرمایه لازم و مشخص برای ایجاد کارآفرینی در زمینه فعالیت‌های وابسته به گردشگری.	سرمایه‌گذاری	
۱. عدم حمایت از سرمایه‌گذاران کوچک محلی (ندادن اعتبار، بیمه و ..).	نظام حمایتی	موانع اقتصادی
۱. وجود مالیات‌های سنگین برای سرمایه‌گذاران در راستای فعالیت‌های گردشگری به‌منظور کارآفرینی، هدفمند کردن یارانه‌ها،	قوانین	
۲. افزایش قیمت مواد سوختی، ۳. تأثیر سوء آن بر جریان سفر و گردشگری.		
۱. کافی نبودن امکانات و محصولات برای فروش و ارائه به گردشگر (شکاف بین عرضه و تقاضا)، عدم وجود تقاضا برای محصولات بومی از سوی گردشگران.	بازاریابی	
۱. عدم وجود زیرساخت‌های مرتبط با محیط کسب‌وکار (آب، برق، گاز)، عدم زیرساخت‌های ICT (اینترنت، مخابرات، پست بانک)، ۲. کمبود یا کیفیت پایین تأسیسات رفاهی (سرویس‌های بهداشتی، ۳. امکانات پذیرایی در محل جاذبه‌ها)، ۴. کمی زیرساخت‌ها برای بازاریابی (توزیع، فرآوری، وجود وسایل نقلیه، اطلاعات).	ساختاری	تغییرات ساختاری و

نهادی	نهادی
۱. عدم حمایت ارگان‌ها و سازمان‌های دولتی از توسعه فعالیت‌های مرتبط با کارآفرینی گردشگری، ۲. نبود طرح‌ها و برنامه‌های تهیه و اجرا شده در منطقه به‌وسیله دولت برای گردشگری در راستای کارآفرینی، ۳. عدم تدوین قوانین مربوط به کسب و کار (مجوز و مقررات).	نهادی
۱. عدم زیرساخت‌ها برای حمایت از افراد محلی به‌منظور بهبود اقتصاد روستایی (تعاونی‌ها، شواری محلی روستایی، ۲. صندوق‌های قرض الحسنه، انجمن‌های روستایی).	مالی
۱. عدم حمایت مدیران دولتی سازمان‌های مرتبط از کارآفرینی، ۲. عدم وجود مشوق‌های دولتی برای کارآفرینان در راستای گردشگری روستایی.	حمایت دولتی
۱. نبود هماهنگی میان سازمان‌ها در کمک به کارآفرینان (هم‌چون سازمان گردشگری، بانک‌ها و ...)، ۲. تعدد مراکز تصمیم‌گیری و عدم هماهنگی بین آن‌ها.	بوروکراسی اداری
۱. عدم ثبات قوانین مرتبط با سرمایه‌گذاری در گردشگری به‌منظور کارآفرینی، ۲. توجه سازمان‌ها و بانک‌ها به سودهای کوتاه مدت و آتی جهت صدور مجوزها و اعطای تسهیلات، ۳. وجود نگرش بخشی سازمان‌ها نسبت به مباحث گردشگری و کارآفرینی، ۴. بالا بودن میزان بوروکراسی اداری.	قوانین سازمانی
۱. کمبود نیروهای متخصص و مجرب در زمینه گردشگری در بخش‌ها - سازمان و نهادهای مرتبط با کارآفرینی و گردشگری، ۲. عدم وجود سازمان‌های مرتبط با کارآفرینی به‌منظور مشاوره و راهنمایی در راستای شروع یک کسب و کار جدید.	تخصص سازمانی

* هر یک از گویه‌های معرف شاخص به صورت سوال در پرسشنامه مورد استفاده قرار گرفته است.

پس از جمع‌آوری اطلاعات از طریق پرسشنامه، داده‌های به‌دست‌آمده پس از کدگذاری، از طریق نرم‌افزار SPSS و با استفاده از روش‌های آماری توصیفی و تحلیلی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل افراد ساکن در دهستان زوارم می‌باشد، که بر اساس سرشماری نفوس و مسکن سال ۹۵، ۲۰۹۵ خانوار با جمعیت ۷۵۸۶ در ۱۰ روستا ساکن می‌باشند. روستاها به‌صورت تمام شماری و با استفاده از فرمول اصلاح‌شده کوکران به تعیین حجم نمونه برای روستاها پرداخته شده است که نمونه انتخاب‌شده ۱۳۱ نمونه می‌باشد. نمونه برای روستاها پرداخته شده است که نمونه انتخاب‌شده ۱۳۱ نمونه می‌باشد فرمول (۱) و (۲). برای انتخاب حجم نمونه در داخل هریک از روستاها از روش نمونه‌گیری منطبق استفاده شده، بدین معنا که هریک از روستا بر اساس تعداد خانوارهای ساکن در یک طبقه قرار گرفته است و بدین ترتیب با استفاده از روش حجم در داخل هر یک از این طبقات (روستاها) انتخاب شده است.

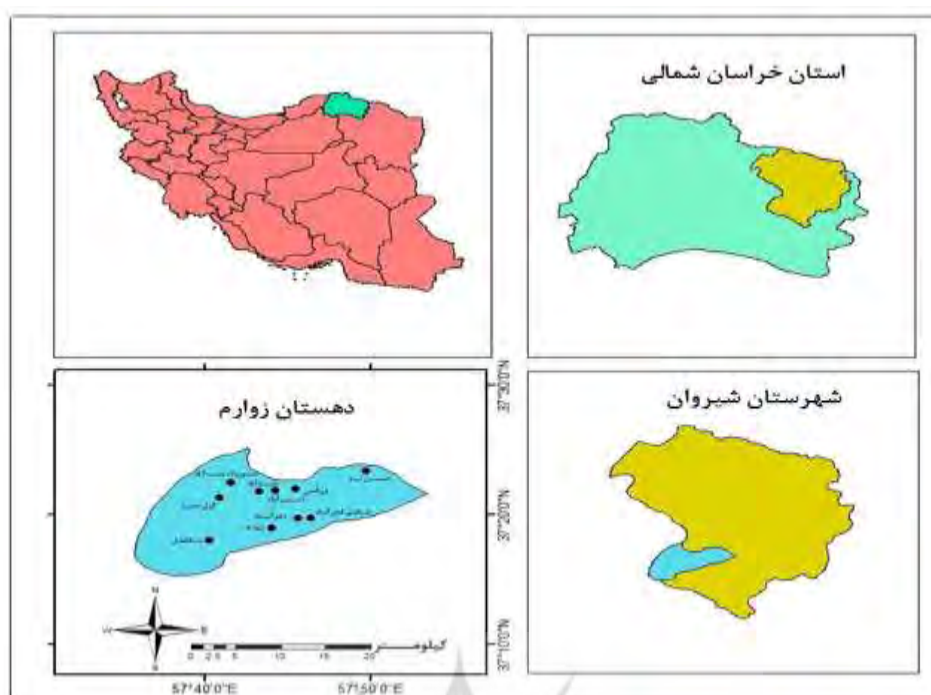
قلمرو جغرافیایی پژوهش

شهرستان شیروان یکی از شهرستان‌های استان خراسان شمالی است، که در شمال شرقی استان واقع شده است. براساس آخرین تقسیمات سیاسی، دهستان زوارم از توابع بخش مرکزی شهرستان شیروان می‌باشد که حدود ۱۲ کیلومتر با شهرستان فاصله دارد. این دهستان در جنوب غربی شهرستان قرار گرفته است، هم‌چنین از شمال به دهستان زیارت، از شمال شرق به دهستان حومه، از جنوب شرق و جنوب به دهستان گلیان و از غرب و جنوب غربی به ارتفاعات متصل است (استاندارد خراسان شمالی، ۱۳۹۱). در جدول (۲)، مشخصات کانون‌های مورد مطالعه و در شکل (۱)، موقعیت جغرافیایی آن‌ها نشان داده شده است.

جدول ۲. تعیین حجم نمونه در روستاها

ردیف	کانون اسکان	موقعیت		تعداد خانوار ساکن (۱۳۹۵)	جمعیت	پرسشنامه	
		شهرستان	بخش			تعداد	درصد
۱	حسین‌آباد	شیروان	مرکزی	۸۶۶	۳۶۶۵	۵۴	۱۰۰
۲	زوارم	شیروان	مرکزی	۴۴۷	۱۳۲۰	۲۷	۱۰۰
۳	عبدآباد	شیروان	مرکزی	۲۵۹	۹۱۰	۱۶	۱۰۰
۴	فجرآباد	شیروان	مرکزی	۲۰۲	۶۲۰	۱۲	۱۰۰
۵	باداملق	شیروان	مرکزی	۸۲	۲۶۱	۵	۱۰۰
۶	ورقی	شیروان	مرکزی	۷۳	۲۴۲	۵	۱۰۰
۷	شوریک	شیروان	مرکزی	۶۱	۱۹۳	۴	۱۰۰
۸	خادمی	شیروان	مرکزی	۴۹	۱۶۰	۳	۱۰۰
۹	قل حصار	شیروان	مرکزی	۳۴	۱۴۰	۳	۱۰۰
۱۰	شیرآباد	شیروان	مرکزی	۲۲	۷۵	۲	۱۰۰
	جمع			۲۰۹۵	۷۵۸۶	۱۳۱	۱۰۰

منبع: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵

شکل ۱. موقعیت جغرافیایی منطقه مورد مطالعه

یافته‌ها و بحث

یافته‌های توصیفی

مناطق نمونه گردشگری دهستان زوارم: زوارم دره ای پرآب و درخت را با چشمه سارهای فراوان به طول ۱۵ کیلومتر در بر می‌گیرد که مناظر طبیعی و زیبایی بکر آن در فصل بهار و تابستان با گل‌های انبوه شقایق وحشی و باغ‌های جنگل گونه با درختان تنومند و قدیمی گردو و چنار و صدای دلنواز ریزش آب خستگی هر بیننده تازه واردی را از تن و ورنش می‌زداید. یخدان و آبشار: این مناظر در حد فاصل دو دره شخری و میم لی قرار دارد و از زیر کوه معروف یخدان می‌جوشد که طبق آزمایش حاصله از آن یکی از بهترین آب‌های آشامیدنی ایران محسوب می‌شود و روبه روی همین چشمه در دامنه کوه چشمه کوچک دیگری به نام دامچی وجود دارد. شخری: مکان بیلاقی مردم زوارم است که دارای انواع اشجار و باغ‌های بزرگ گردو می‌باشد، راه ۱۵ کیلو متری شخری با داشتن گذرگاه‌های صعب العبور بسیار باصفا و دیدنی است. شخری دارای چندین چشمه پر آب است که در سابق محل بیلاق خوانین بود و آثار برج و باروها و خانه‌های مخروبه بسیاری به چشم می‌خورد میم لی: یکی دیگر از دره‌های پر آب و سرسبز زوارم است که دارای باغ‌ها و چشمه سارهای متعدد و النگ زارهای فراوان می‌باشد که اگر این دره را ادامه دهید به زلزله خانه و چقرانگ و بالاخره تخت میرزا در کوه‌های شاه جهان می‌رسد. چقرانگ: دارای دو چشمه معروف قاینار چشمه و قرمز چشمه و منطقه‌ای خوش آب و هوا و مرتعی می‌باشد. از دیگر مناظر طبیعی زوارم می‌توان به باداملر، آمریان، قوره دره، داش آتر، عزیز چنار، گوی سویت، غار عقیل، باغ خان، باغ چهار حوض، قوتور چشمه دارای آب معدنی اشاره کرد. عزیز چنار از دیدنی‌های معروف دره بهشت است که چناری کهنسال در کنار چشمه ای پرآب که که معتقدین به شاخه‌هایش پارچه بسته و نذر و نیاز می‌کنند و همچنین آبشار دوراهی در زیرکوه یخدان به شارشاری معروف است و حدود پنج متر ارتفاع دارد و چشمه پرآب یخدان از یرکوه با آب سرد می‌جوشد.

فرصت‌های سرمایه گذاری در صنعت گردشگری دهستان زوارم: تاکنون بیش از یک میلیارد و ۸۰۰ میلیون ریال از محل اعتبارات ملی و استانی برای زیرساخت‌های گردشگری این منطقه اختصاص یافته که یک میلیارد ریال برای برق رسانی به روستا و منطقه گردشگری هزینه شده است. سرمایه گذاری در توسعه تسهیلات و خدمات زیربنایی و فراهم کردن دلایل افزایش

مسافرت های گردشگران داخلی و خارجی برای گذراندن اوقات فراغت و غیره در این منطقه می باشد. بدیهی است این افزایش تقاضا بستگی کامل به میزان عرضه خدمات، تسهیلات و تجهیزات مورد نیاز خواهد داشت که می بایست در برنامه ریزی های بخش گردشگری و اکوتوریستی همواره مورد توجه جدی قرار گیرد، از جمله این زیر ساخت ها می توان به ساخت کمپ های تفریحی - توریستی، اجرای اردوگاه های تفریحی، اماکن اقامتی، سایت های پیاده روی و اکوتوریستی، اقامتگاه های بوم گردی و هم چنین می توان به توسعه گردشگری هیجانی، ورزشی و ماجراجویانه اشاره کرد.

یافته های تحلیلی

در این پژوهش ۱۳۱ پرسشنامه مورد ارزیابی قرار گرفت، که از میان پاسخ دهندگان ۶۱/۸ درصد را مردان و ۳۸/۲ درصد را زنان تشکیل داده اند. افراد پاسخگو در محدوده سنی ۲۰-۵۰ سال قرار دارند. بیشترین درصد سنی در میان افراد پاسخگو در دهستان مربوط به دو گروه سنی ۴۰-۳۰ و ۵۰-۴۰ ساله می باشد که هر گروه به ترتیب ۳۴/۴ و ۳۶/۶ درصد پاسخگویان را شامل می شود. ۷۹/۴ درصد از آن ها متأهل و ۲۰/۶ درصد مجرد هستند. از نظر وضعیت سواد پاسخگویان ۴۲ درصد تحصیلات راهنمایی داشتند. از نظر بعد خانوار، خانوارهای ۷-۴ نفره با ۴۱/۲ درصد بیشترین، و ۴۸/۱ درصد از پاسخگویان کشاورز بوده اند. هدف از این پژوهش بررسی رابطه بین موانع اقتصادی کارآفرینی گردشگری و تغییرات ساختاری و نهادی مرتبط با کارآفرینی در نواحی روستایی دهستان زوارم می باشد. در همین راستا برای ارزیابی رابطه بین موانع اقتصادی کارآفرینی گردشگری و تغییرات ساختاری و نهادی مرتبط با کارآفرینی روستایی دهستان زوارم از همبستگی پیرسون و آزمون تحلیل مسیر استفاده شده است. تحلیل ناپارامتری همبستگی پیرسون میان موانع اقتصادی و تغییر ساختاری نهادی، در روستاهای مورد مطالعه نشان دهنده این موضوع می باشد که بین موانع اقتصادی با تغییر نهادی ساختاری رابطه مستقیم وجود دارد و تا سطح ۹۵ درصد معنادار می باشد.

جدول ۳. ماتریس همبستگی موانع اقتصادی و ابعاد ساختاری و نهادی در سطح خانوارهای مورد مطالعه

ساختاری نهادی		موانع اقتصادی	
۰/۲۳۵**	۱	ضریب پیرسون	اقتصادی
۰/۰۰۷		سطح معناداری	
۱۳۱	۱۳۱	تعداد	

** در سطح ۰/۰۱ معناداری

در ادامه به منظور نشان دادن میزان تأثیرگذاری موانع اقتصادی در کارآفرینی گردشگری در نواحی روستایی از مدل تحلیل مسیر استفاده شد. بدین صورت که در مرحله اول تغییر ساختاری و نهادی مرتبط با کارآفرینی به عنوان متغیر وابسته و موانع اقتصادی به عنوان متغیر مستقل مورد آزمون قرار گرفت. بر همین اساس ضرایب بتا جهت محاسبه اثرات مستقیم به دست آمد. با توجه به نتایج به دست آمده متغیر وابسته (تغییر ساختاری نهادی) و متغیر موانع اقتصادی (نارسایی نظام های حمایتی و نارسایی هماهنگی و مشارکت اقتصادی) معنی دار هستند که متغیر مستقل نارسایی نظام های حمایتی شامل ۷ گویه و متغیر عدم هماهنگی و مشارکت اقتصادی شامل ۴ گویه می باشد و یعنی ضریب معنی داری t برای این دو متغیر در سطح آلفا زیر ۵ درصد می باشند. هم چنین در این مرحله بیشترین ضریب بتا مربوط به متغیر نارسایی هماهنگی و مشارکت اقتصادی می باشد که نشان دهنده تأثیرگذار بودن این متغیر در بین ۴ متغیر دیگر می باشد (جدول ۴).

جدول ۴. ضریب رگرسیون متغیر وابسته تغییر ساختاری و نهادی و متغیر مستقل موانع اقتصادی

معناداری	T	ضریب غیر استاندارد		ضریب استاندارد	
		Beta	خطای استاندارد	B	
۰/۰۰۰	۵/۳۰۹		۰/۲۴۱	۱/۲۷۸	ضریب ثابت
۰/۵۳۴	۰/۶۲۳	۰/۰۴۸	۰/۰۴۷	۰/۰۲۹	نارسایی تسهیلات اقتصادی
۰/۰۰۱	۳/۳۶۷	۰/۲۸۱	۰/۰۴۹	۰/۱۶۴	نارسایی نظام های حمایتی
۰/۶۱۲	۰/۵۰۹	۰/۰۳۷	۰/۰۴۰	۰/۰۲۰	شکاف عرضه و تقاضا
۰/۰۰۰	۵/۱۲۸	۰/۳۸۸	۰/۰۴۲	۰/۲۱۴	نارسایی هماهنگی و مشارکت اقتصادی
۰/۱۰۸	۱/۶۱۹	۰/۱۳۲	۰/۰۴۶	۰/۰۷۵	سیاست گذاری و قوانین

متغیر وابسته (تغییر ساختاری و نهادی کارآفرینی)

در مرحله دوم متغیر عدم هماهنگی و مشارکت اقتصادی به علت بالا بودن ضریب بتا در مرحله اول به‌عنوان متغیر وابسته و متغیرهای نارسایی تسهیلات اقتصادی، نارسایی نظام‌های حمایتی، شکاف عرضه و تقاضا، سیاست‌گذاری و قوانین به‌عنوان متغیر مستقل با استفاده از رگرسیون خطی مورد آزمون قرار گرفت. که نتایج به‌دست آمده نشانگر این است که ضریب t برای همه متغیرها معنی‌دار هستند یعنی آلفای آن زیر ۵ درصد می‌باشد به‌جز متغیر نارسایی تسهیلات اقتصادی معنی‌دار نیست که بیانگر این موضوع می‌باشد که در این مرحله تمامی متغیرها تأثیرگذار بوده‌اند و سطح معناداری قابل قبولی را به‌دست آورده‌اند (جدول ۵).

جدول ۵. ضریب رگرسیون متغیر وابسته نارسایی هماهنگی و مشارکت اقتصادی و متغیر مستقل موانع اقتصادی

معناداری	T	ضریب غیر استاندارد		ضریب استاندارد	
		Beta	خطای استاندارد	B	
۰/۰۰۰	۴/۳۱۳		۰/۴۷۹	۲/۰۶۷	ضریب ثابت
۰/۹۷۸	-۰/۰۲۷	-۰/۰۰۲	۰/۰۹۹	-۰/۰۰۲	نارسایی تسهیلات اقتصادی
۰/۰۲۷	۲/۰۲۴	۰/۲۱۶	۰/۱۰۲	۰/۲۲۸	نارسایی نظام‌های حمایتی
۰/۰۹۰	-۱/۷۱۰	۰/۱۴۳	۰/۰۸۴	-۰/۱۴۴	شکاف عرضه و تقاضا
۰/۰۰۲	۳/۱۲۷	۰/۲۸۹	۰/۰۹۵	۰/۲۹۷	سیاست‌گذاری و قوانین

متغیر وابسته (نارسایی هماهنگی و مشارکت اقتصادی)

در مرحله سوم متغیر سیاست‌گذاری و قوانین شامل ۴ گویه می‌باشد که به علت بالا بودن ضریب بتا در مرحله دوم به‌عنوان متغیر وابسته و متغیرهای نارسایی تسهیلات اقتصادی، نارسایی نظام‌های حمایتی، شکاف عرضه و تقاضا به‌عنوان متغیر مستقل با استفاده از رگرسیون خطی مورد آزمون قرار گرفت. ضریب معنی‌دار t برای همه متغیرها معنی‌دار هستند یعنی آلفای آن زیر ۵ درصد معنی‌دار می‌باشد به‌جز متغیر شکاف عرضه و تقاضا که سطح قابل قبولی از معناداری را که نشانگر تأثیرگذاری می‌باشد را کسب نکرده است (جدول ۶).

جدول ۶. ضریب رگرسیون متغیر وابسته سیاست‌گذاری و قوانین و متغیر مستقل موانع اقتصادی

معناداری	T	ضریب غیر استاندارد		ضریب استاندارد	
		Beta	خطای استاندارد	B	
۰/۰۰۹	۲/۶۶۳		۰/۴۳۵	۱/۱۵۹	ضریب ثابت
۰/۰۰۹	۲/۶۴۰	۰/۲۲۴	۰/۰۹۰	۰/۲۲۸	نارسایی تسهیلات اقتصادی
۰/۰۰۰	۴/۳۳۱	۰/۳۷۳	۰/۰۸۸	۰/۳۸۳	نارسایی نظام‌های حمایتی
۰/۳۸۰	-۰/۸۸۱	-۰/۰۷۱	۰/۰۷۸	-۰/۰۶۹	شکاف عرضه و تقاضا

متغیر وابسته (سیاست‌گذاری و قوانین)

در مرحله چهارم متغیر نارسایی نظام‌های حمایتی که شامل گویه‌های مختلفی می‌باشد به علت بالا بودن ضریب بتا در مرحله سوم به‌عنوان متغیر وابسته و متغیرهای نارسایی تسهیلات اقتصادی و شکاف عرضه و تقاضا به‌عنوان متغیر مستقل با استفاده از رگرسیون خطی مورد آزمون قرار گرفت. ضریب معنی‌دار t برای همه متغیرها معنی‌دار هستند یعنی آلفای آن زیر ۵ درصد معنی‌دار می‌باشد (جدول ۷).

جدول ۷. ضریب رگرسیون متغیر وابسته نارسایی نظام‌های حمایتی و متغیر مستقل موانع اقتصادی

معناداری	T	ضریب غیر استاندارد		ضریب استاندارد	
		Beta	خطای استاندارد	B	
۰/۰۰۰	۳/۶۹۵		۰/۴۱۳	۱/۵۲۶	ضریب ثابت
۰/۰۰۰	۴/۵۸۱	۰/۳۶۹	۰/۰۸۳	۰/۳۸۲	نارسایی تسهیلات اقتصادی
۰/۰۲۳	۲/۳۱۳	۰/۱۸۷	۰/۰۷۶	۰/۱۷۷	شکاف عرضه و تقاضا

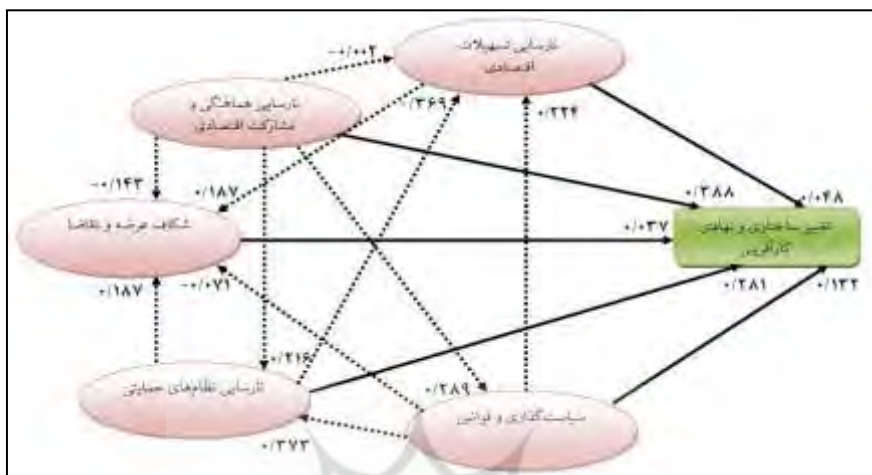
متغیر وابسته (نارسایی نظام‌های حمایتی)

در مرحله آخر متغیر نارسایی تسهیلات اقتصادی به علت بالا بودن ضریب بتا در مرحله چهارم به‌عنوان متغیر وابسته و متغیر شکاف عرضه و تقاضا به‌عنوان متغیر مستقل با استفاده از رگرسیون خطی مورد آزمون قرار گرفت ضریب معنی‌دار t برای همه متغیرها معنی‌دار هستند یعنی آلفای آن زیر ۵ درصد معنی‌دار می‌باشد (جدول ۸).

جدول ۸. ضریب رگرسیون متغیر وابسته نارسایی تسهیلات اقتصادی و متغیر مستقل شکاف عرضه و تقاضا

معناداری	T	ضریب غیر استاندارد		ضریب استاندارد	
		Beta	خطای استاندارد	B	
۰/۰۰۰	۱۳/۲۸۲		۰/۲۸۳	۳/۷۶۲	ضریب ثابت
۰/۰۳۳	۲/۱۵۷	۰/۱۸۷	۰/۰۷۹	۰/۱۷۱	شکاف عرضه و تقاضا

متغیر وابسته (نارسایی تسهیلات اقتصادی)

شکل ۲. اثرات مستقیم و غیر مستقیم ضریب رگرسیون

در ادامه به ترسیم شکل (۲) تحلیل مسیرهای مستقیم و غیر مستقیم و میزان ضرایب بتاهای موانع اقتصادی کارآفرینی بر روی تغییر ساختاری نهادی پرداخته شد. بعد از رسم شکل (۲) به منظور به دست آوردن اثرات غیر مستقیم متغیرهای مستقل، ضرایب مسیر درهم ضرب شدند و برای اثرات کلی ضرایب مسیر منتهی به متغیر وابسته درهم جمع شدند (جدول ۹).

جدول ۹. اثرات شاخص‌ها بر تغییرات ساختاری و نهادی

اثرات کلی مستقیم و غیر مستقیم	اثرات غیر مستقیم	اثرات مستقیم	موانع اقتصادی
۰/۰۵۴	۰/۰۶۹۱	۰/۰۴۸	نارسایی تسهیلات اقتصادی
۰/۲۸۳	۰/۰۲۵۵	۰/۲۸۱	نارسایی نظام‌های حمایتی
۰/۰۳۷	-	۰/۰۳۷	شکاف عرضه و تقاضا
۱/۲۰۸	۰/۱۲۰	۰/۳۸۸	نارسایی هماهنگی و مشارکت اقتصادی
۰/۲۵۴	۰/۱۲۲	۰/۱۲۲	سیاست‌گذاری و قوانین

نتیجه‌گیری

امروزه کارآفرینی به عنوان ابزاری است در دست برنامه‌ریزان که جوامع را به سمت توسعه پیش ببرند. از آنجا که همه جوامع یا همه افراد درون یک کشور، برای دستیابی به شرایط کارآفرینی موقعیت مساوی ندارند، باید شرایط لازم را برای توسعه کارآفرینی در سرزمین، ایجاد کرد. این در شرایطی که توسعه روستایی بیش از پیش مرتبط با کارآفرینی است. نهادها، سازمان‌های مرتبط و افراد، ترویج کارآفرینی توسعه روستایی به عنوان یک مداخله‌گر که می‌تواند روند توسعه روستایی را تسریع بخشد، انجام می‌دهند. علاوه بر این، به نظر می‌رسد نهادها و افراد نیاز مبرم به توافق برای ترویج شرکت‌های روستایی توسعه دارند، بنابراین باید موانع پیش‌رو کارآفرینی در حوضه گردشگری را ابتدا شناخت و سپس با یک برنامه‌ریزی و مدیریت صحیح آن‌ها را از میان برداشت. در همین راستا دهستان زوارم به عنوان یک مقصد گردشگری در شهرستان شیروان و استان خراسان شمالی می‌باشد که توانمندی‌ها و

ظرفیت‌های بالقوه و بالفعل فراوانی در زمینه کارآفرینی گردشگری روستایی دارا می‌باشد با توجه به مبانی نظری و مطالعات میدانی، رابطه بین موانع اقتصادی و تغییرات ساختاری و نهادی پیش روی توسعه کارآفرینی در حوزه گردشگری در نواحی روستایی مورد مطالعه بررسی شده‌اند. در همین ارتباط تحلیل ناپارامتری همبستگی پیرسون میان موانع اقتصادی و تغییر ساختاری نهادی، در روستاهای مورد مطالعه نشان‌دهنده این موضوع می‌باشد که بین موانع اقتصادی با تغییر نهادی ساختاری با ۰/۲۳۵ درصد رابطه مستقیم وجود دارد و تا سطح ۹۵ درصد معنادار می‌باشد. این درحالی است که موانع اقتصادی (نارسایی تسهیلات اقتصادی، نارسایی نظام‌های حمایتی، شکاف عرضه و تقاضا، نارسایی هماهنگی و مشارکت اقتصادی، سیاست‌گذاری و قوانین) مهم و تأثیرگذار به حساب می‌آیند، به گونه‌ای که شاخص نارسایی هماهنگی و مشارکت اقتصادی (۰/۳۸۸)، و نارسایی نظام‌های حمایتی (۰/۲۸۱) سیاست‌گذاری و قوانین (۰/۱۳۲) سه شاخصی هستند که از لحاظ اهمیت و تأثیرگذاری اولویت‌های اول تا سوم را به خود اختصاص داده‌اند، از این رو با توجه به نتایج کسب شده، موانع اقتصادی به لحاظ اثرگذاری مهم، تأثیرگذار و نامطلوب شناخته شده‌اند. در همین راستا با توجه به یافته‌های (قادرمرزی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۱۴) نتایج پژوهش نشان می‌دهد که دو عامل نداشتن پشتوانه مالی و پس انداز کافی، نداشتن وثیقه و ضامن برای استفاده از اعتبارات دولتی، به ترتیب با ضریب اولویت ۰/۶۲۴، ۰/۶۱۳، مهم‌ترین موانع توسعه کارآفرینی زنان روستایی محدوده مورد مطالعه می‌باشند و در راستای یافته‌های پژوهش (یعقوبی و مهردوست، ۱۳۹۰: ۳). مهم‌ترین موانع در راستای توسعه کارآفرینی با توجه به این که روستاییان در کشورهای در حال توسعه جزء قشر ضعیف جامعه هستند، مشکل سرمایه می‌باشد و دریافت تسهیلات و اعتبارات بانکی نیز، دارای یک سری شرایط و اصول می‌باشد که تهیه آن برای روستاییان مشکل و حتی گاهی اوقات فراهم کردن شرایط استفاده از تسهیلات برای روستاییان غیر ممکن است. از جمله مشکلات در مرحله تهیه وام، می‌توان به ارائه وثیقه بانکی و ضامن اشاره نمود. به دنبال آن مشکلات مربوط به اخذ مجوز برای شروع کار می‌باشد با توجه به قوانین دست و پاگیر اداری در کشور اکثر اوقات موجب می‌شود فرد کارآفرین انگیزه خود را برای ادامه فعالیت از دست بدهد. مشکلات عدم دسترسی به بازارهای معتبر برای عرضه محصولات از مهم‌ترین مشکلاتی است که کارآفرینان روستایی با آن مواجه می‌شوند. بنابراین با توجه به این که مشکل روستاهای منطقه مورد مطالعه بیکاری و مهاجرت به خصوص مهاجرت جوانان می‌باشد از این رو باید در راستای توسعه کارآفرینی در نواحی روستایی تغییرات عمده‌ای در ساختار و نهاد حوزه‌های مختلف اقتصادی، صورت گیرد، این درشرایطی است که تغییرات صورت گرفته به‌عنوان یک اهرم تأثیرگذار در افزایش اشتغال و درآمد و امکانات و توجه ویژه‌ای به مقوله کارآفرینی در منطقه مورد مطالعه می‌باشد که این امر منجر به توسعه کارآفرینی و کسب و کارهای جدید توسط خود روستاییان می‌شود همین امر باعث می‌شود از میزان مهاجرت و بیکاری روستاها کاسته شود. که در نتیجه توسعه و توسعه پایدار روستاها را در پی داشته باشد و همچنین دستیابی به توسعه پایدار در نواحی روستایی مستلزم رفع موانع و ایجاد تغییرات گسترده در تمامی ابعاد و جوانب و صرف هزینه و زمان می‌باشد تا به این مهم دست یابند.

۱. هماهنگی و مشارکت دهیاری ها و شوراهای اسلامی با بانک‌ها و سازمانی‌های مالی در جهت تسهیل روند اعطای تسهیلات به سرپرستان خانوار و مشارکت اقتصادی این بخش‌ها در زمینه کارآفرینی گردشگری پایدار روستایی در روستاهای مورد مطالعه.
۲. ایجاد زیرساخت‌های اجتماعی، فیزیکی، نهادی، سازمانی در راستای بهبود نظام حمایتی از کارآفرینی گردشگری روستایی.
۳. تلاش در جهت تسهیل و بهبود شرایط به‌کارگیری قوانین موجود در رابطه با کارآفرینی گردشگری از طریق تسهیل گران به عنوان رابط بین مردم و دولت در جهت به ثمر رساندن پروژه‌های خرد و کلان کارآفرینی روستایی.

تقدیر و تشکر

این مقاله مستخرج از پایان نامه رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی بوده که در دانشگاه زنجان از آن دفاع شده است.

منابع

- حسام، مهدی؛ رضوانی، محمدرضا؛ فرجی سبکبار، حسنعلی و باستانی، سوسن. (۱۳۹۵). سنجش وضعیت توسعه کارآفرینی گردشگری در مناطق روستایی (مطالعه موردی: روستاهای بخش لاریجان شهرستان آمل). پژوهش‌های جغرافیایی انسانی، ۴(۴۸)، ۶۰۳-۶۱۶.
- حیدری ساربان، وکیل. (۱۳۹۱). تحلیل موانع مؤثر بر توسعه گردشگری روستای سردابه، شهرستان اردبیل. نشریه جغرافیا و مطالعات محیطی، ۱، ۸۱-۶۸.
- دادورخانی، فضیله؛ رضوانی، محمدرضا؛ ایمنی قشلاق، سیاوش و بوذرجمهری، خدیجه. (۱۳۹۰). تحلیل نقش گردشگری در توسعه ویژگی‌های کارآفرینانه در بین جوانان روستایی مطالعه موردی روستای کندوان و اسکندان شهرستان اسکو. پژوهش‌های جغرافیایی انسانی، ۷۸، ۱۶۹-۱۶۹.
- رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا و سجاسی قیداری، حمدالله. (۱۳۹۲). توسعه روستایی با تأکید بر کارآفرینی تعریف، دیدگاه‌ها و تجربیات. تهران: سمت.
- زارع احمدآبادی، حبیب و عربشاهی، شیوا. (۱۳۹۰). الزامات آموزش کارآفرینی زنان روستایی مورد زنان روستایی یزد. دوفصلنامه علمی - ترویجی بانوان شیعه، ۸(۲۶)، ۵۰-۷۲.
- صمد آقایی، جلیل. (۱۳۸۲). سازمان‌های کارآفرین. چاپ دوم: تهران موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی.
- ضیایی، محمود؛ گرچی، معصومه. (۱۳۹۰). الویت‌بندی عوامل محیطی مؤثر بر توسعه کارآفرینی گردشگری مطالعه موردی روستای ماسوله. همایش مدیریت توسعه گردشگری چالش‌ها و راهکارها.
- فیروزی، محمدعلی؛ گودرزی، مجید و زارعی، رضا. (۱۳۹۲). بررسی رابطه متقابل بین توسعه کارآفرینی و گردشگری پایدار روستایی مطالعه موردی بازنگری روستای خارستان شهرستان بهبهان. فصلنامه مطالعات جغرافیایی مناطق خشک، ۳(۱۲)، ۶۴-۵۴.
- کردنایج، اسداله؛ زالی، محمدرضا و بهامین، ماجد. (۱۳۹۲). راهکارهای ساختاری توسعه کارآفرینی در ایران. نشریه توسعه کارآفرینی، ۶(۲)، ۹۵-۱۱۴.
- قادرمرزی، حامد، جمشیدی، علیرضا، جمینی، داوود، نظری سرمایه، حمید. (۱۳۹۴). شناسایی موانع توسعه کارآفرینی زنان روستایی (مطالعه موردی: دهستان شلیل - شهرستان اردل). فصلنامه برنامه ریزی منطقه‌ای، ۵(۱۷)، ۱۱۸-۱۰۳.
- لطیفی، سمیه؛ نادری مهدی، کریم؛ و زلیخایی سیار، لیلا. (۱۳۹۲). موانع مؤثر بر توسعه فعالیت‌های گردشگری و نواحی روستایی همدان با تأکید بر روستاهای هدف گردشگری. فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۳(۹)، ۸۷-۷۸.
- مرکز آمار ایران. (۱۳۹۱). سالنامه آماری استان خراسان شمالی استانداردهای خراسان شمالی. واحد آمار و اطلاعات.
- نجفی توه خشکه، پرو و آزادی، سیامک. (۱۳۹۱). اهمیت ترویج کارآفرینی در صنعت گردشگری، کنفرانس ملی کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان.
- هاشمی، سید سعید؛ ایمنی قشلاق، سیاوش؛ مطیعی لنگرودی، حسن؛ قدیری معصوم، مجتبی و رضوانی، محمدرضا. (۱۳۹۲). توسعه کارآفرینی روستایی با تأکید بر نهادهای محلی مطالعه موردی بهاباد، استان یزد. پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی، ۳(۲۶)، ۲-۲۶.
- هزارجریبی، جعفر. (۱۳۸۴). بررسی نقش کارآفرینی در ایجاد فرصت‌های اقتصادی. فصلنامه علمی پژوهشی. پژوهش‌کنده امور اقتصادی، ۵(۳)، ۲۵-۳۵.
- یعقوبی، جعفر و مهردوست، خدیجه. (۱۳۹۰). موانع توسعه کارآفرینی روستاهای استان زنجان و ارائه راهکارهایی برای آن. اولین کنگره ملی علوم و فناوری‌های نوین کشاورزی.

- Chowdhury, M. S. (2010). *Overcoming Entrepreneurship Development Constraints: The Case of Bangladesh*. Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy, 1(3), 240-251.
- Daron, A. (2007). *Advanced Economic Growth Lecture 19 Structural Change*.
- Etchemendy, S. (2009). *Models of Economic Liberalization Regime, Power and Compensation in the Iberian-American Region*. APSA 2009 Toronto Meeting Paper. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1449085>. Wikipedia, the free encyclopedia.
- Gnyawali, D. (2006). *Environments for Entrepreneurship Development: Key Dimensions and Practice*, Baylor University.
- Hurley, A. (2011). *Incorporating feminist theories in to sociological theories of entrepreneurship*. Women in management review, 14(2), 2-7.
- Heriot, K. (2002). *Building the Rural Economy with High Growth Entrepreneurs*. Federal Reserve Bank of Kansas City, Economic Review, Third Quarter. Economic University, 61-78.

Wang, W.Lu.W., & Kent Millington, J. (2011). *Determinants of Entrepreneurial Intention among Colleg Students in China and US*. Elsevier, 36-44.
<http://dictionary.reference.com/browse/institutional>.
<http://www.merriam-webster.com/dictionary/institution>.

How to cite this article:

Hosseini, S.P., & Farahani, H. (2023). Analysis of Economic Barriers to Entrepreneurship Development in Rural Areas with structural and institutional Approach (Case Study: Zoeram Rural District, Shirvan County). *Journal of Studies of Human Settlements Planning*, 17(4), 1037-1048.

ارجا به این مقاله:

حسینی، سیده پروین و فراهانی، حسین. (۱۴۰۱). تحلیل موانع اقتصادی توسعه کارآفرینی گردشگری در مناطق روستایی با رویکرد ساختاری و نهادی زوارم، شهرستان شیروان. فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، ۱۷(۴)، ۱۰۳۷-۱۰۴۸.